

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ד

הרב אברהם מרדכי בן הרב שמואל
חיים בן הרב אברהם מרדכי and his uncle
Sponsored by Daniel Ginsburg in Memory of his grandfather

The Hands of Moshe: Towards a Phenomenology of Faith

Rav Chanoch Waxman

1- שמות פרק יז פסוק ח-יז

(ח) וַיָּבֹא עֲמֶלֶק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרִפְדִּים:

(ט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוֹשֻׁעַ בְּחַר לָנוּ אֲנָשִׁים וְצֵא הַלָּחֶם בְּעֲמֶלֶק מִחֵר אֲנֹכִי נֹצֵב עַל רֹאשׁ הַגְּבָעָה וּמִטָּה הָאֱלֹהִים בְּיָדִי:

(י) וַיַּעַשׂ יְהוֹשֻׁעַ כְּאֲשֶׁר אָמַר לוֹ מֹשֶׁה לְהִלָּחֵם בְּעֲמֶלֶק וּמֹשֶׁה אָהָרֹן וְחוּר עָלוּ רֹאשׁ הַגְּבָעָה:

(יא) וְהָיָה כְּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגִבֹּר יִשְׂרָאֵל וְכְאֲשֶׁר יִנִּיחַ יָדוֹ וְגִבֹּר עֲמֶלֶק:

(יב) וַיְדִי מֹשֶׁה כְּבָדִּים וַיִּקְחוּ אָבִן וַיִּשְׁלִימוּ תַּחְתָּיו וַיִּשָּׁב עָלֶיהָ וְאָהָרֹן וְחוּר תָּמְכוּ בְּיָדָיו מִזֶּה אֶחָד וּמִזֶּה אֶחָד וַיְהִי יָדָיו אָמוּנָה עַד בֹּא הַשָּׁמֶשׁ:

(יג) וַיַּחֲלֵשׁ יְהוֹשֻׁעַ אֶת עֲמֶלֶק וְאֶת עַמּוֹ לִפְי חֶרֶב: פ

(יד) וַיֹּאמֶר יְקֹנֶק אֶל מֹשֶׁה כְּתֹב זֹאת זָכְרוֹן בַּסֶּפֶר וְשִׁים בְּאָזְנִי יְהוֹשֻׁעַ כִּי מָחָה אֲמַחֶה אֶת זָכַר עֲמֶלֶק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם:

(טו) וַיִּבֶן מֹשֶׁה מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יְקֹנֶק נְסִי:

(טז) וַיֹּאמֶר כִּי יָד עַל כָּס יֵה מִלְחָמָה לִיקֹנֶק בְּעֲמֶלֶק מִדֶּר דָּר: פ

2- שמות פרק יז פסוק א-ז

(א) וַיִּסְעוּ כָּל עַדַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּדְבַּר סִין לְמִסְעֵיהֶם עַל פִּי יְקֹנֶק וַיַּחֲנוּ בְּרִפְדִּים וְאִין מַיִם לְשִׁתֵּת הָעָם:

(ב) וַיִּרְבֶּה הָעָם עִם מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ תָנוּ לָנוּ מַיִם וְנִשְׁתֶּה וַיֹּאמֶר לָהֶם מֹשֶׁה מִה תִּרְיִבֹּן עַמְּדִי מִה תִּנָּסֹן אֶת יְקֹנֶק:

(ג) וַיִּצְמָא שָׁם הָעָם לַמַּיִם וַיֵּלֶן הָעָם עַל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶה הַעֲלִיתָנוּ מִמִּצְרָיִם לָהֶמִית אֹתִי וְאֶת בְּנֵי וְאֶת מִקְנִי בַצָּמָא:

(ד) וַיַּצַּעַק מֹשֶׁה אֶל יְקֹנֶק לֵאמֹר מָה אַעֲשֶׂה לָעָם הַזֶּה עוֹד מַעַט וּסְקִלְנִי:

(ה) וַיֹּאמֶר יְקֹנֶק אֶל מֹשֶׁה עֲבֹר לִפְנֵי הָעָם וְקַח אֶתְךָ מִזְקָנִי יִשְׂרָאֵל וּמִטָּר אֲשֶׁר הִפִּיתָ בּוֹ אֶת הַיָּאֵר קַח בְּיָדְךָ וְהִלָּכְתָּ:

(ו) הִנְנִי עֹמֵד לִפְנֶיךָ שָׁם עַל הַצּוּר בְּחֶרֶב וְהִפִּיתָ בַּצּוּר וַיִּצְאוּ מִמֶּנּוּ מַיִם וְשִׁתָּה הָעָם וַיַּעַשׂ כֵּן מֹשֶׁה לַעֲיִנִי זָקְנִי יִשְׂרָאֵל:

(ז) וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם מִסָּה וּמִרִיבָה עַל רִיב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל נִסְתָּם אֶת יְקֹנֶק לֵאמֹר הִישׁ יְקֹנֶק בְּקֶרְבָּנוּ אִם אֵין:

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ד

3- רש"י שמות פרק יז פסוק ח

ויבא עמלק וגו' - סמך פרשה זו למקרא זה, לומר תמיד אני ביניכם ומזמן לכל צרכיכם, ואתם אומרים (פסוק ז) היש ה' בקרבנו אם אין, חייכם שהכלב בא ונושך אתכם ואתם צועקים אלי ותדעון היכן אני. משל לאדם שהרכיב בנו על כתפו ויצא לדרך, היה אותו הבן רואה חפץ ואומר, אבא טול חפץ זה ותן לי, והוא נותן לו, וכן שניה וכן שלישית, פגעו באדם אחד, אמר לו אותו הבן ראית את אבא. אמר לו אביו אינך יודע היכן אני, השליכו מעליו ובא הכלב ונשכו:

4- אבן עזרא שמות פרק יז פסוק ט

ומטה האלהים בידי שארים בו ידי להתפלל:

5- רמב"ן שמות פרק יז פסוק ט

והטעם שצוה משה את יהושע להלחם בעמלק, בעבור שיתפלל הוא בנשיאות כפים על ראש הגבעה, ועלה שם כדי שיראה את ישראל הנלחמים וישים עינו עליהם לטובה, וגם הם יראו אותו פורש כפיו השמימה ומרבה בתפלה ויבטחו בו ויוסיפו אומץ וגבורה:

ובפרקי ר' אליעזר (פרק מד) עוד, כל ישראל יצאו חוץ לאהליהם וראו את משה כורע על ברכיו והם כורעים על ברכיהם, נופל פניו ארצה והם נופלים על פניהם ארצה, פורש את ידיו לשמים והם פורסים את ידיהם לשמים, כשם ששליח צבור מתפלל כך כל העם עונים אחריו, והפיל הקב"ה את עמלק ואת עמו ביד יהושע.

6- שמות פרק יד פסוק ח-ל

(ח) וַיִּחַזֶּק יְקֹנָק אֶת לֵב פְּרָעָה מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיְרַדֶּף אַחֲרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יָצְאִים בְּיַד רָמָה:

(ט) וַיְרַדֶּפוּ מִצְרַיִם אַחֲרֵיהֶם וַיִּשְׁגּוּ אוֹתָם חֲנִים עַל הַיָּם כָּל סוֹס רֶכֶב פְּרָעָה וּפָרָשָׁיו וַחֲלִילוֹ עַל פִּי הַחִירָת לִפְנֵי בַעַל צֶפֶן:

(י) וּפְרָעָה הִקְרִיב וַיִּשְׂאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֵינֵיהֶם וַהֲנֶה מִצְרַיִם נֹסֵעַ אַחֲרֵיהֶם וַיִּירָאוּ מְאֹד וַיִּצְעֲקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל יְקֹנָק:

(יא) וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה הַמִּבְלִי אֵין קָבְרִים בְּמִצְרַיִם לְקַחְתָּנוּ לְמוֹת בַּמִּדְבָּר מֵהַ זֹאת עֲשִׂיתָ לָנוּ לְהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם:

(יב) הֲלֹא זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֵלֶיךָ בְּמִצְרַיִם לֵאמֹר חֲדַל מִמֶּנּוּ וְנַעֲבֹדָה אֶת מִצְרַיִם כִּי טוֹב לָנוּ עֲבַד אֶת מִצְרַיִם מִמֶּתְנֶנּוּ בַּמִּדְבָּר:

(יג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם אֵל תִּירָאוּ הִתִּיצְבוּ וַרְאוּ אֶת יְשׁוּעַת יְקֹנָק אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָכֶם הַיּוֹם כִּי אֲשֶׁר רָאִיתֶם אֶת מִצְרַיִם הַיּוֹם לֹא תִסִּיפוּ לָרְאוֹתָם עוֹד עַד עוֹלָם:

(יד) יְקֹנָק יִלְחֶם לָכֶם וְאַתֶּם תִּחְרִישוּן: פ

(טו) וַיֹּאמֶר יְקֹנָק אֶל מֹשֶׁה מֵה תַצַּעַק אֵלַי דִּבַּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ:

(טז) וְאַתָּה הָרֹם אֶת מִטָּךְ וְנָטָה אֶת יָדְךָ עַל הַיָּם וּבִקְעָהוּ וַיָּבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בִּיבָשָׁה:

(יז) וְאֲנִי הִנְנִי מַחֲזִיק אֶת לֵב מִצְרַיִם וַיָּבֹאוּ אַחֲרֵיהֶם וְאֶכְבְּדָה בַּפְּרָעָה וּבְכָל חֲלִילוֹ בִּרְכֻבּוֹ וּבַפָּרָשָׁיו:

(יח) וַיִּדְעוּ מִצְרַיִם כִּי אֲנִי יְקֹנָק בְּהַפְכֹּדִי בַּפְּרָעָה בִּרְכֻבּוֹ וּבַפָּרָשָׁיו:

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ד

- (יט) ויסע מלאך האלהים ההלך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמד מאחריהם:
- (כ) ויבא בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל ויהי הענן והחשך ויאר את הלילה ולא קרב זה אל זה כל הלילה:
- (כא) ויט משה את ידו על הים וילך יקוק את הים ברוח קדים עזה כל הלילה וישם את הים לחרבה ויבקעו המים:
- (כב) ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה והמים להם חמה מימינם ומשמאלם:
- (כג) וירדפו מצרים ויבאו אחריהם כל סוס פרעה רכבו ופרשיו אל תוך הים:
- (כד) ויהי באשמרת הבקר וישקף יקוק אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן ויהם את מחנה מצרים:
- (כה) ויסר את אפן מרכבתיו וינהגהו בכבדת ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל כי יקוק נלחם להם במצרים: פ
- (כו) ויאמר יקוק אל משה נטה את ידך על הים וישבו המים על מצרים על רכבו ועל פרשיו:
- (כז) ויט משה את ידו על הים וישב הים לפנות בקר לאיתנו ומצרים נסים לקראתו וינער יקוק את מצרים בתוך הים:
- (כח) וישבו המים ויכסו את הרכב ואת הפרשים לכל חיל פרעה הבאים אחריהם בים לא נשאר בהם עד אחד:
- (כט) ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים והמים להם חמה מימינם ומשמאלם:
- (ל) ויושע יקוק ביום ההוא את ישראל מיד מצרים וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים:
- (לא) וירא ישראל את היד הגדלה אשר עשה יקוק במצרים וייראו העם את יקוק ויאמינו ביקוק ובמשה עבדו:

7- רשב"ם שמות פרק יז פסוק יא - טו

כאשר ירים משה ידו - והמטה:

וגבר ישראל - שכן דרך ערכי מלחמה כל זמן שרואים הרמת ניסם, קונפנון ב"ל הן מתגברין, וכשהוא מושלך רגילין לנוס ולהנצח:

אמונה - קיימין בחוזקן. וכן ותקעתיו יתד במקום נאמן, מקום חזק. וכן בכל דור ודור אמונתו, קיומו לדור דור. וכן וחלים רעים ונאמנים, חללים ארוכים וקיימים:

י"י ניסי - שהמטה של הק' היה לנס על הגבעה וגם לעתיד ירים אותו הק' לנס על ההרים להלחם בעמלק שהרי אמר לו עכשיו כי מחה אמחה את זכר עמלק

8- משנה מסכת ראש השנה פרק ג משנה ח

והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וגומר (שמות י"ז) וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה אלא לומר לך כל זמן שהיו ישראל מסתכלים כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתגברים ואם לאו היו נופלין

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ד